

Magdalena Otwinowska

Kronika Tadeusza Szymona Włoszka

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 26, 355-357

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

LITERATURA:

Latour de R., Główna J., *Waffen aus vier Jahrhunderten. Europäische und orientalische Waffen aus der Sammlung des Nationalmuseums Kielce. Broń europejska i wschodnia ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach* (Katalog wystawy), Höxter 1999.

Kwaśniewicz W., *Leksykon broni białej i miotającej*, Warszawa 2003.

KRONIKA TADEUSZA SZYMONA WŁOSZKA

Kronika z lat 1914-1916, 1919

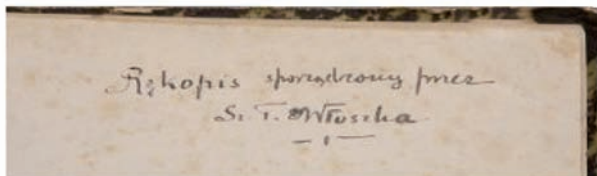
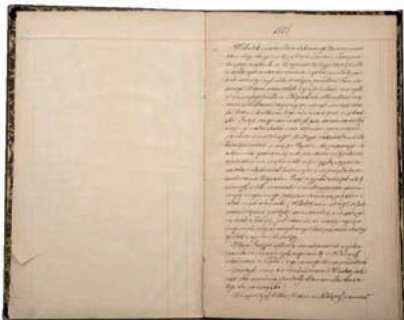
Tadeusz Szymon Włoszek

W zbiorach od 1919

Wymiary 32 x 20 cm, s. 54

MNKi/H/1046

W zbiorach Działu Historii Muzeum Narodowego w Kielcach znajduje się niezwykle cenny dla kieleckich muzealników zbiór pamiątek po Tadeuszu Szymonie Włoszku, wśród których szczególną wartość prezentuje spisana przez kustosa *Kronika z lat 1914-1916, 1919*.

Il.1, Karty z Kroniki T. Sz. Włoszka.

Tadeusz Sz. Włoszek, pierwszy kustosz Muzeum Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, urodził się w Pińczowie 22 października 1843 roku, tam też ukończył szkołę średnią. Podczas powstania styczniowego brał udział w walkach pod Małogoszczem. W 1867 roku ukończył studia filologiczne na Wydziale Historyczno-Filologicznym Szkoły Głównej w Warszawie. W latach 1871-1885 uczył języków klasycznych w gimnazjach warszawskich, ogłaszał artykuły w „Tygodniku Ilustrowanym” oraz współpracował przy autorskim opracowaniu pomnikowego wydania *Dzieł Jana Kochanowskiego*. Włoszek zajmował się również nauczaniem języka polskiego na tajnych kompletach, za co został przeniesiony do gimnazjum w Mariampolu; tam pracował do 1906 roku. Po przejściu na emeryturę osiadł w Kielcach. Był współzałożycielem i kustoszem Muzeum Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego – pracę tę wykonywał społecznie utrzymując się z nauczycielskiej emerytury. Był także organizatorem i przewodnikiem wycieczek, uczestniczył w akcji odczytowej organizowanej przez Polskie Towarzystwo Krajoznawcze, współpracował z uczonymi, którzy przybywali do Kielc, by kontynuować badania, do niego także należała działalność ekspozycyjna, szczególnie wystawy historyczne.

W czasie I wojny światowej zabezpieczał zbiory przed zniszczeniem, zaczął także pisać kronikę wypadków wojennych, umieszczając w niej swoje opinie o wielu sprawach. W 1918 roku po odzyskaniu niepodległości Włoszek, jako uczestnik powstania styczniowego otrzymał od państwa rentę i umundurowanie weterana. W uznaniu zasług położonych dla rozwoju PTK, a szczególnie dla muzeum, 24 maja 1927 roku Zarząd Główny PTK nadał Włoszkowi tytuł honorowego członka, rok później otrzymał z rąk wojewody kieleckiego Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Zmarł 23 września 1933 roku.

Kronika z lat 1914-1916, 1919 jest rękopisem sporządzonym przez Włoszka, w brulionie w twardych okładkach pokrytych papierem marmurkowym, koloru żółto-brązowego z nalepką z tytułem *Kronika*. Grzbiet zeszytu wzmocniony został półskórką. Karty w linie są nienumerowane, zapisane dwustronnie brunatnym atramentem, posiadają obustronne marginesy zaznaczone różowym kolorem. Brulion swym charakterem przypomina dawne księgi inwentarzowe muzeum prowadzone przez Włoszka. Tekst liczy 53 strony, po czym następują karty niezapisane. Pismo autora jest czytelne, brak dopisków sporządzonych ołówkiem lub obcą ręką. Tekst rękopisu w większości dotyczy 1914 roku. Zapiski z pierwszego półrocza 1914 roku wskazują na to, że mogły być przepisywane lub autor zdecydował się na późniejsze odtworzenie swoich wspomnień, gdyż widoczne są tu poprawki w chronologii.

Pierwsze zdania *Kroniki...* mówią o zamachu z 28 czerwca 1914 roku dokonanym na austriackim następcy tronu, arcyksięciu Franciszku Ferdynandzie w Sarajewie. Następnie chronologicznie, od 7 sierpnia do 31 grudnia autor opisuje wydarzenia, jakie rozgrywały się w Kielcach, Królestwie Polskim i w Europie, m.in. odnotował fakt tworzenia się bloków politycznych, przebieg ofensywy rosyjskiej, zbombardowanie i spalenie Kalisza przez artylerię niemiecką, w odwecie za ostrzelanie wojsk, spowodowane rzekomo przez ludność cywilną, wkroczenie do Kielc I Kompanii Kadrowej. Lata następne zostały potraktowane przez Włoszka mniej szczegółowo; nie opisuje już każdego dnia, ale tylko ważniejsze wydarzenia, lata 1917 i 1918 autor pominał. Ostatnim zapiskiem jest nota z 20 maja 1919 roku mówiąca o utworzeniu Uniwersytetu w Poznaniu.

Kronika z lat 1914-1916, 1919 jest także cennym eksponatem dla historyków i regionalistów, stanowi uzupełnienie wiedzy o Kielcach, Włoszek relacjonuje

tu wiele ważnych wydarzeń z historii miasta, takich jak ucieczka urzędników rosyjskich, przemarsze wojsk, czy przysięgę legionistów. Czytając kolejne strony *Kroniki...* możemy się także przekonać, że kustosz Włoszek był wnikliwym obserwatorem sceny politycznej, obok opisywanych wydarzeń zamieścił wiele osobistych spostrzeżeń i opinii. Jako weteran powstania styczniowego i świadek klęski tego zrywu nie opowiadał się za walką zbrojną o niepodległość Polski po stronie któregokolwiek z zaborców, w pewnym stopniu popierał politykę endecji. Dlatego też *Kronika...* może stanowić ważne źródło dla badaczy świadomości i postaw społeczeństwa wobec wydarzeń rozgrywających się w czasie I wojny światowej.

Jak już wspomniano *Kronika lat 1914-1916, 1919* jest jednym z grupy eksponatów związanych z Tadeuszem Szymonem Włoszkiem, które znajdują się w Dziale Historii Muzeum Narodowego w Kielcach. Do pamiątek po pierwszym kustoszu Muzeum PTK przechowywanych w MNKi należą także prowadzone przez niego pierwsze muzealne inwentarze, zespół kilkunastu widokówek z lat 1906-1914, prywatna korespondencja i odznaczenia. Muzealia te były eksponowane na wystawach *Początki... Pamiątki po Muzeum Kieleckiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach* oraz *Najcenniejsze zabytki Muzeum Narodowego w Kielcach*.

Magdalena Otwinowska

LITERATURA:

Główka J., *Tadeusz Szymon Włoszek. Kronika 1914-1916, 1919*, w: „Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach”, t. 13, 1984, s. 83-122.

Sto dedykacji na stulecie, pod red. E. Podpłońskiej, Kielce 2007.

Najcenniejsze zabytki Muzeum Narodowego w Kielcach, pod red. A. Kwaśnik-Gliwińskiej, Kielce 2008.

Początki... Pamiątki po Muzeum Kieleckiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego ze zbiorów Muzeum Narodowego w Kielcach, Kielce 2008.